

Identita komunikantů v jednom typu mediálního politického interview*

Jindřiška Svobodová

0. V současném mediálním prostředí je stále více prostoru věnováno relacím, jež mají dialogický charakter a v nichž je řízená komunikační aktivita mluvčích cíleně zaměřena na účastníky širšího komunikačního okruhu, tedy buď na víceméně aktivní diváky ve studiu, kteří mají možnost alespoň omezené bezprostřední reakce, nebo na diváky u televizních obrazovek, u nichž je možnost bezprostřední reakce výrazně eliminována. Tyto relace můžeme v podstatě rozdělit do dvou větších skupin, a to na mediální politická interview a na tzv. talk-show.

Komunikační situace politických interview je specifická tím, že se v nich i nadále řeší témata výrazné společenské závažnosti, především z oblasti politického nebo veřejného společensko-kulturního života, a dalším významným rysem je jejich výrazný persvazivní potenciál. Účast na těchto debatách přijímají především významní představitelé politických stran, kteří ji využívají jako součást permanentního boje o hlasy voličů. Témata rozhovorů jsou komunikantům předem známá a z průběhu komunikace je evidentní, že se na svou účast v debatě velmi dobře připravují. Formálně tedy komunikace probíhá jako dialog moderátora s hostem nebo mezi hosty navzájem, ovšem ve skutečnosti pozvání politici poměrně často pronášejí předem (alespoň na obsahové rovině) dobře promyšlené monology, v nichž se snaží prezentovat vlastní názor na řešený problém a tím ovlivnit a získat diváky u obrazovek. Zcela záměrně jsou v těchto debatách porušovány Griceovy konverzační maximy a komunikanti vědomě nekooperují, neboť jejich individuální cíle jsou v podstatě protichůdné (blíže k tomu např. Čmejrková – Hoffmannová eds. 2011, s. 65). Politické interview tohoto typu se tedy často nerozvíjí jako skutečný dialog, v němž by komunikanti reagovali na repliky partnerů a tím vytvářeli víceméně koherentní komunikát, ale často jde spíše o sekvenci samostatných výpovědí, které účastníci řízené debaty pronášejí v okamžiku, kdy je jim moderátorem věnován prostor, a jimiž se o vlastním vidě-

* Tento článek vznikl za podpory grantového projektu Univerzity Palackého v Olomouci *Stylistická analýza a funkční zhodnocení autentických textů v současných diskurzech* (FF_2013_056).

ní světa nesnaží přesvědčit ani tak svého komunikačního partnera (jehož názory velmi dobře znají a těžko je v dané diskuzi mohou ovlivnit nebo snad změnit), ale spíše televizního diváka, tedy vlastně příštího potenciálního voliče. (Blíže se této problematice ještě budeme věnovat v oddíle 3.)

1. Mezi nejvýraznější rysy komunikační situace, které významně ovlivňují výslednou podobu tohoto typu komunikátů, patří především jejich veřejný institucionální charakter, cíle, se kterými jednotliví komunikanti do debaty vstupují, a tvář, kterou se v této komunikaci záměrně prezentují. V následující studii se tedy mimo jiné budeme věnovat tomu, jakým způsobem je výsledná podoba této specifické komunikační aktivity mluvčích ovlivněna identitou, kterou si pro konkrétní situaci nárokují, a jak se jejich přijatá role odráží ve výběru vyjadřovacích prostředků i zvolených komunikačních strategií. Materiál pro analýzu jsme získali přepisem čtyř dílů pravidelné relace *Máte slovo* vysílané veřejnoprávní Českou televizí vždy jednou týdně s přibližně hodinovou dotací. Aktivními účastníky komunikace jsou v tomto typu mediálního dialogu nejenom politici nebo příslušníci veřejného kulturního či společenského života, ale také hosté „z lidu“, kteří mají na dané téma vyhraněný názor, řešený problém se jich nějak osobně týká a oni sami se k němu chtějí veřejně vyjádřit. Poměrně neobvyklá je zde i role publika, které se při prezentaci vlastního názoru nemusí omezovat pouze na neverbální projevy, jako jsou potlesk, pískot, smích apod., ale během debaty se lidé přítomní ve studiu hlásí o slovo a svůj názor mohou vyjádřit v okamžiku, kdy jim moderátorka zapne mikrofon.

2. Analyzované komunikáty patří k velmi široké oblasti mediálních dialogů, konkrétněji bychom je mohli zařadit k žánru tzv. politických interview. Jde tedy o rozhovory, jejichž průběh je řízen profesionálním zástupcem mediální instituce, tedy moderátorem; v našem případě jde o poměrně výraznou moderátorskou osobnost, Michaelu Jílkovou (v prepisech dále MJ). Moderátorka záměrně vystupuje nesmlouvavě a nekompromisně, debatu v žádném případě nemoderuje jako přátelské popovídání, naopak ve velmi jasné a pečlivě formulovaných otázkách usiluje o získání jednoznačných odpovědí (*paní předsedkyně, prosím vás, vysvětlíte nám, ano, PROČ v České republice během třinácti let vzrostly ceny elektřiny NEJDRAMATIČTĚJI A NEJVÍC, ano*). Poměrně často se přitom odvolává na diváka, jehož zájmy jako představitelka veřejnoprávní mediální instituce musí hájit:

(1) **MJ:** vážení / tak ↑

MB (elektrotechnik): *my máme podílovou soustavu ↓ to znamená / vy jste jako majoritní vlastníci akcií čezu mohli garantovat dlouhodobý vývoj cen energie /to jste neudělali ↓*

MJ: *pane Berounský ↑ tak a teď mi řekněte ↑ myslíte že sme tady jenom jako kvůli VÁM nebo kvůli milionům divákům ↑*

MK (ministr průmyslu a obchodu): *já myslím že smetady aby se něco vyřešilo ↓*

MJ: *ne ↓ kvůli milionu diváků / aby to pochopili ↓ ano ↑*

MB (elektrotechnik): *heleďte ↑ já se já se pokusím...*

MJ: *takže ↑ ne moment ↓ už toho začínám mít dost ↓ (smích, potlesk) poprosím paní předsedkyni / paní předsedkyně ↑*

Důležitou roli hraje prostředí, ve kterém debata probíhá. Hosté ve studiu mají svá stabilní místa u řečnických pultů, vždy jsou ale rozmístěni tak, aby vedle sebe stáli zastánci stejného názoru a proti nim jejich odpůrci. Mezi hosty prochází moderátorka a zpravidla se přibližuje k hostu, kterému dává slovo. Možnost pohybovat se ve studiu využívá jako součást vlastní komunikační strategie, pokud se totiž snaží získat od hosta jasnou a jednoznačnou odpověď, velmi často porušuje jeho intimní zónu, ocitá se od něj pouze na vzdálenost několika centimetrů a nepříjemný pocit, který má její fyzická blízkost zřejmě způsobit, ještě umocňuje velmi intenzivním očním kontaktem.

2.1 S vazbou sledovaných interview na veřejnoprávní médium souvisí také výběr témat. Obvykle jsou vybírány nejaktuálnější a ve veřejném prostoru diskutované otázky, v námi analyzovaných relacích šlo například o kvalitu polských potravin (14. 2. 2013), fyzické tresty při výchově dětí (21. 2. 2013), církevní restituce (28. 2. 2013) a vysoké ceny elektřiny (7. 3. 2013). Hosté, kteří jsou k debatě přizváni (politici a odborníci na daný obor), stejně jako ti, kteří se k účasti sami přihlásí, jsou obvykle s danou problematikou velmi dobře obeznámeni a až na velmi sporadické výjimky vždy mluví k věci. Tematická vyhraněnost jednotlivých komunikačních událostí pak nutně ovlivňuje také způsob vyjadřování. Pokud hosté diskutují na téma, které nějak souvisí s jejich profesí, je tím jejich projev výrazně ovlivněn, diskutující ale nikdy (a to platí zejména v případě politiků) nezapomínají na to, že jejich projev je orientován především na televizního diváka, a vědomě se mu snaží působit:

(2) **EV (dětská lékařka):** *ano na to na to ↓ chci jenom k tomu podotknout velmi stručně že nelíbí pocity vázané na tělesný nějaký vjem mají VÝCHOVNÝ smysl pouze v tom batolecím věku připustíme na přelomu batolecího a předškolního věku / čili TEORETICKY nejsem zastávce žádného tělesného trestu ale připustíme že*

plácnu-li batolátku přes plenkový zadeček / plácnu lehce a to dítě ucítí ten nepříjemný vjem z toho že to má výchovný efekt ale nikdy později @

MK (ministr průmyslu a obchodu): ale nejsou to výmluvy ↓ ale bohužel sou ty parametry nějak nastaveny ↓ jestli někde vznikají změny v zákoně o obnovitelných zdrojích tak je to za NAŠÍ vlády / je to za mého působení na ministerstvu ↓ my nastavujeme ty procesy tak aby se to co nejvíce ty příspěvky ořezaly / ale bohužel oni jsou historicky vázány tím že stát v té chvíli slíbil dotovat ty projekty nějakou dobu že ten zákon byl nastaven špatně ↓ to znamená za období kdy já jsem na ministerstvu předkládáme řadu návrhů na to abychom ty procesy omezili ↑ teď přeneseme opět novou novelu zákona o obnovitelných zdrojích kde chceme přenastavit ty procesy znovu / ale já neumím historicky změnit to co vzniklo za vlády v které jsem neseděl ↓

3. Komunikační funkce institucionálních rozhovorů tohoto druhu se na sebe vrství, vedle již zmíněné složky informativní a persvazivní je významná také složka zábavní. Moderátorka i pozvaní hosté jsou si velmi dobře vědomi skutečnosti, že má-li si pořad najít svého diváka, musí jej dokázat také zaujmout a svým způsobem i pobavit. Současná literatura věnovaná analýze mediálního dialogu v této souvislosti zavádí pojem infotainment (informace a zábava) nebo confrontainment (konfrontace určená k pobavení) (blíže např. Čmejrková – Hoffmannová, eds., 2011, s. 74). Zejména hosté z řad politiků, kteří si veřejným vystoupením pomáhají budovat vlastní image, nechtějí připustit, že by postrádali smysl pro humor:

(3) JČ (senátor): no tak těch deset procent rodičů které jsem vynechal tak to sou němí / hluchoněmí rodiče, kteří nemohou křičet na své děti, protože to zkrátka nejde ↓

MJ (...) tak vy třeba jenom milí diváci podte ↑ (mluví do kamery) musím vám něco říct představte si že církevní hodnostáři v sobě nemají tu ODVAHU ano ani zájem prosím vás ↑ s vámi hovořit oni se prostě NEVYJADŘUJÍ rozumíte ↑ oni sou asi nad tím takže zaplať pánbůh ↓

SP (předseda ústavně právního výboru, poslanec TOP 09): paní Jílková ↑ můžu něco? ↑

MJ: ano ↑

SP (předseda ústavně právního výboru, poslanec TOP 09): já vám řeknu / že kdyby věděli že tady budete v této blůzce líbajících se francouzských herců možná že by i přišli ↓

MJ: italských ↓

Politická komunikace se stále více stává součástí dobře propracované marketingové strategie a každý politik využívá příležitosti prezentovat se v mediálním prostředí a vytvářet si vlastní značku. Jak jsme již zmínili výše, komunikace se pak často mění v poslušnost předem promyšlených prohlášení, která nevznikají organicky jako reakce na předcházející repliku komunikačního partnera, ale připomínají spíše deklamaci programových prohlášení:

(4) **MJ:** *pane předsedo ↑ z těch reakcí je evidentní že jaksi občané nechápou PROČ právě teď / v době kdy se pro lidi až bolestně šetří se musí vyplácet miliardy v hoto-
vosti církvím ↑ proč jim nestačí vrácení nemovitého majetku ↑ / proč ty miliardy?*
↑

SP (předseda ústavního právního výboru, poslanec TOP 09): *no podívejte se ↑ já myslím že je třeba říci že se to mohlo udělat už dávno ↓ / dvacet let nebo přes dvacet let se tato záležitost neřešila ↓ v roce devadesát se přijal zákon který řekl že se to vyřeší a i ústavní soud upozorňuje na to že tento závazek politické reprezen-
tace padl už na začátku devadesátých let ↓ / já nevím co dělaly všechny ty vlády
pravicové levicové v tom předchozím období ↑ a je třeba říci že ten majetek který
je vydáván je vydáván pouze tam kde jej vlastnila církev / musí to ona prokázat /
ona nese břemeno důkazního tvrzení ↓ a těch padesát devět miliard které se vydá-
vá nebo stát má zaplatit v těch třiceti letech tak to je za majetek který nelze vydat
protože jej vlastní obce města fyzické právnické osoby je v tom mezidobí dostaly /
takže V TOMTO je skryto těch padesát devět miliard ↓*

V ukázce rozhovoru moderátorky s politikem, obhájcem restitucí církevního majetku, se odpověď na snadno zodpověditelný dotaz, zda je právě nyní vhodná doba pro realizaci velmi náročné finanční transakce, mění v poměrně obsáhlý výklad o tom, jak dlouho už se měl problém řešit, kdo je viníkem zbytečných prodlev, jsou uváděny i informace o tom, jaký druh majetku vlastně má být restit-
tuován, požadovaná informace ovšem nezazní. Přímé odpovědi na otázku se vyhýbá i ministr průmyslu a obchodu, který se raději ve své odpovědi pokouší o komplexní hodnocení otázky výroby a distribuce energie jako celku:

(5) **MJ:** *prosím vás. ↑teď pan ministr protože tedy už i druhá strana
se zmínila pojďme tedy... a teď to budeme všichni respektovat i vy tedy prosím ano
↑ okruh máme tedy distribuční poplatek protože v té platbě za elektřinu je distri-
buční poplatek a je pravda že my ho máme jeden z NEJVYŠŠÍCH ↓ ano ↓ takže
jak je to možné pane ministře ↑ proč nesníží se ten distribuční poplatek ↑ protože
ten je regulovaný ↓*

MK (ministr průmyslu a obchodu): *je to je to skutečně otázka která je na regulá-
tora ta není na ministra to to nemůže řešit ministr ↓ ale myslím že paní Drábová*

má velkou pravdu v tom že ona opravdu ta energetika není jednoduchá ↓ a já jenom se pokusím vysvětlit obecně ty ty obnovitelné zdroje kterým tak fandíme mají přece na tu distribuci úplně jiné požadavky než má nějaký stabilní zdroj / ono přenášet tu elektrickou energii z těch větrníků a fotovoltaiik v té distribuci znamená něco úplně jiného ta...

Odlišná situace pak nastává ve chvíli, kdy na sebe jednotliví mluvčí sice reagují, záměrně se ovšem v debatě přidržují témat, která diskvalifikují komunikačního partnera. Pokládají otázky, na něž předem znají odpověď a o nichž se domnívají, že by je jejich zodpovězení mohlo v poměrně vyostřeném dialogu u diváků zvýhodnit:

(6) RJ (poslanec a čestný předseda Věcí veřejných): *konkrétně vy jste vy ste si pochválil právní stát a že v roce devadesát devět byl výčtový zákon a von teď není ↓ my jsme v šoku zjistili / že ta koalice nepřipravila VÝČTOVÝ zákon ↑ ta koalice nám neukázala ani seznam CO se vydává ani seznamy podle kterých se odhaduje a ta koalice / když jsme ji o to ŽÁDALI / tak vona je schovává a*

SP (předseda ústavně právního výboru, poslanec TOP 09): *já se musím teda ohradit / protože na druhou stranu...*

RJ (poslanec a čestný předseda Věcí veřejných): *ne ↓ to je práce této koalice která nepřipravila výčtový zákon a neukázala nikdy seznamy podle kterých odhadovala církví ↓*

SP (předseda ústavně právního výboru, poslanec TOP 09): *na stránkách ministerstva kultury najdete musí si to každý najít rozsah původního církevního majetku který BYL zabaven církvím ↓ je zde i stránka která jasně popisuje i ocenění tohoto majetku ↓ já jsem zde řekl (RJ se hlásí opět o slovo) nechte mě domluvit já bych to jenom dořekl tu větu...*

(...)

MJ: *ne počkejte pane předsedo počkejte ↑ tak je vy máte seznam tady toho majetku ↑*

SP (předseda ústavně právního výboru, poslanec TOP 09): *je zveřejněn na stránkách ministerstva kultury ↓*

RJ (poslanec a čestný předseda Věcí veřejných): *a proč nám ho neukázali ve sněmovně? ↑*

SP (předseda ústavně právního výboru, poslanec TOP 09): *ale prosím vás ↑*

RJ (poslanec a čestný předseda Věcí veřejných): *a proč ho neukázali při jednání? ↑*

SP (předseda ústavně právního výboru, poslanec TOP 09): *stačí si to nastudovat možná že by bylo důležité se na ty stránky podívat ale já chci říct padesát devět miliard*

RJ (poslanec a čestný předseda Věcí veřejných): *ale jak dlouho to tam je?* ↑

SP (předseda ústavně právního výboru, poslanec TOP 09): *které se vrací církvím je nárokem církví za nevydaný majetek který se prostě vydat nemůže* ↓

Opoziční politik si v podobných dialogických výměnách buduje obraz rázného a nesmlouvavého zastávce veřejných zájmů, ani zde ovšem nedochází k naplňování kooperačních principů a komunikace se stává paradoxní. Ukazuje se tak, že i v případě bezprostředních dialogických výměn nejde o předávání informací mezi komunikujícími partnery, ale mnohem více o informování přítomného publika a přihlížejících televizních diváků. Pozvaný politik navíc nutí svého komunikačního partnera ke sdělování skutečností, které jsou jemu samotnému nepříjemné a o nichž by za normálních okolností sám nikdy nemluvil.

4. Účast ve sledovaných relacích ovšem nepřijímají pouze představitelé politických stran, ale také profesionálové z oboru, jehož se diskutovaný problém týká, a hosté „z lidu“, kteří jsou na něm nějak osobně zainteresováni, nebo jichž se bezprostředně týká. Všichni účastníci si během debaty snaží před komunikačními partnery a zejména před televizními diváky vytvořit co nejpozitivnější obraz a vyjednat prostor pro prosazení vlastní identity. Mluví svým projevem nepodávají pouze věcné informace o obsahu sdělení, ale současně také u adresáta evokují určité společně sdílené sociální a kulturní významy. Komunikant způsobem, jakým produkuje sdělení, současně informuje o své příslušnosti ke konkrétní sociální, profesní, teritoriální, generační aj. skupině. Výsledný komunikát tak výrazně ovlivňuje vzájemná provázanost toho, co říká, a toho, kým nebo čím vlastně je (blíže k tomu viz Čmejrková – Hoffmannová, eds. 2011, s. 115).

H. Spencer-Oatey(ová) (2007, s. 640) s odkazem na starší práce B. Simona navrhuje model lidské identity, který v sobě zahrnuje několik podmnožin základních charakteristik, jako např. osobnostní povahové rysy (např. je plachý), schopnosti a dovednosti (např. je dobrý tanečník), vnější rysy (např. je štíhlý, pohledný), typické projevy chování (např. vstává velmi brzy), přijatou ideologii a víru (např. je křesťan), sociální roli (např. pracuje jako kuchař, vlastní restauraci), příslušnost k určitým skupinám (např. je manuálně pracující, patří k akademické obci). Těmto osobnostním rysům je v závislosti na kontextu přisuzován různý význam, proměnlivě mohou být vnímány jako pozitivní i negativní, základní nebo okrajové, mohou odrážet reálný nebo pouze ideální stav. Sebe-pojetí a uvědomění si vlastní identity pak účastníkům komunikační interakce pomáhá najít si místo ve světě sociálních vztahů, zajišťuje jim pocit přináležitosti a ve svém důsledku jim také umožňuje vytvořit si pocit jistého sebehodnocení a sebeúcty.

Pojem identity je pak v pragmaticky orientované lingvistice provázán s pojmem tvář. Tvář ovšem nelze ztotožnit s tím, co si o sobě myslíme, ale v podstatě je to to, co si myslíme, že by na nás ostatní měli oceňovat (blíže viz H. Spencer-Oatey(ová), 2007, s. 642). Koncepce tváře je tedy založena na tom, že každý z účastníků komunikace vstupuje do sociální interakce s jistým sebehodnocením nebo jistou sebed projekcí a očekává, že ostatními bude vnímán a hodnocen adekvátně této vlastní představě.

Při veřejné prezentaci vlastní identity hraje zásadní roli reciprocita, přítomnost komunikačních partnerů a potřeba se s nimi nějak usouvztažnit. E. Goffman (1967, s. 10), který byl ve vlastním pojetí tváře výrazně ovlivněn sociální psychologií, podtrhuje proměnlivost tváře v závislosti na situaci a na podmínkách interakce. Tvář je podle něj pro každého účastníka komunikace velmi důležitá, jde ale o jev, který je člověku pouze „zapůjčen“ od společnosti. Tvář je tedy v této koncepci něčím nestabilním a proměnlivým, pro každého člověka, který vstupuje do sociálních vztahů, je ale podstatná a je přítomná každé interakci. Tvář je také ústředním prvkem teorie zdvořilosti P. Brownové a S. C. Levinsona (1987). Podle této teorie (komentované např. L. A. Trubačovou 2011, s. 78) je výběr jazykových strategií odvozen právě od potřeby uspokojit cíle orientované na tvář. Tvář je pak definována jako vlastní veřejný obraz, který o sobě účastník komunikace má a který očekává, že budou respektovat i ostatní. „*Face is not associated with negative attributes, except in so far as we claim NOT possess them*“ (H. Spencer-Oatey(ová), 2007, s. 643).

Jak upozorňuje i S. Čmejrková (Čmejrková – Hoffmannová, eds. 2011, s. 116–117) identita rozhodně nemůže být chápána jako něco pevně daného a neměnného. V každé sociální interakci se její účastníci musí vždy znovu definovat a partnerům proto signalizují, kým jsou nebo kým by být chtěli. „*Znamená to, že identita není apriorní danost ani aposteriorní produkt, je to proces, jehož výsledkem jsou repertoáry identit nebo také verze identit – třeba i vzájemně konfliktních, které nevyvěrají z individuí, nýbrž vyplývají z vyjednávání v průběhu diskurzní činnosti*“ (Čmejrková – Hoffmannová, eds., 2011, s. 117). Ve velmi specifickém diskurzu mediálních rozhovorů dochází k tomu, že mluvčí odhalují pouze část svých identit, zatímco jiné části zůstávají záměrně skryty. Mluvčí usilují o to, aby byla přijata jejich verze vidění světa, a jejich vyjádření reflektují společenskou roli, kterou se v dané sociální interakci rozhodli plnit, respektive tu, která jim byla přisouzena. V komunikaci s ostatními si tak vyjednávají vlastní situační identitu, v níž cíleně prezentují pouze ty složky vlastní osobnostní struktury, které jsou pro danou komunikační událost důležité.

4.1 Nejvýrazněji se přijatá role projevuje v replikách moderátorky. Ta zde vystupuje jako profesionální představitelka mediální instituce a snaží se prezentovat jako „nesmlouvavý hlas zdravého rozumu“, hájící zájmy televizního diváka, ježmuž je dialogická výměna určena především:

(7) **MJ:** *jinak by tady nebyla matka byl by tady*

MS (představitelka nadace Naše dítě): *tomu rozumím tomu rozumím*

MJ: *advokátka a @ my se prostě bavíme obecně / ano ↑ a všechny o to prosím o tom jestli teda děti fyzicky trestat nebo ne: ↑ nebo jestli teda diváci mohou skončit v podmínce ve vězení ano ↑ nebo jim budou odebrány děti ↑ takže toto je téma tak ↓*

MS: *paní Jílková tomu já rozumím ↓ nicméně já jsem mířila úplně jinak (...)*

MJ: *pane předsedo ↑ z těch reakcí je evidentní že jaksi občané nechápu PROČ právě teď v době kdy se pro lidi až bolestně šetří se musí vyplácet miliardy v hoto- vosti církvím ↑ proč jim nestačí vrácení nemovitého majetku ↑ proč ty miliardy? ↑*

Moderátorka je ale především svou institucí pověřena řízením průběhu dialogu, a proto svými otázkami zavádí nová témata, uděluje a odebírá slovo, rozhoduje o délce replik apod. (*tak počkejte, pan Dvořák bude reagovat; tak paní Sodomková bude reagovat potom dáme slovo divákům*). Žánr politického interview pro tuto roli vyžaduje nekompromisní a tvrdou moderátorskou osobnost a Michaela Jílková se tomuto modelu snaží vyhovět. Ve studiu proto nevytváří přátelskou atmosféru, ale důsledně dbá na to, aby se jednotliví hosté dostali ke slovu a zejména na to, aby mluvili k věci a reagovali na své komunikační partnery:

(8) **MJ:** *tak ale prosím vás pěkně mě už opravdu ↑ heleďte já jako že bych začala být jako doma ↑ já teda prosím ne ne*

JČ (senátor): *no zkuste to zkuste to ↑*

VM (dětská psychologka): *ale přes hlavu ne paní Jílková prosím nebijte (smích)*

MJ: *ne ale ↑ ne ↓ ale prosím vás pozor já já teda vařečku ani řemen nepoužívám ano takže můžete být klidní ano ↑*

JČ (senátor): *ale spousta jiných tedy prostředků ↓*

MJ: *já řečním / diskutuju tak to vám teď tady předvedu ↓ prosím vás opravdu ↑ podíme se bavit o tom ano ↑ jestli tedy děti sem tam nebudeme se bavit o někom kdo děti bije že je já nevím psychicky nemocný nebo prostě úchylný nebo labilní podíme se bavit o normální výchově ↓ paní doktorko ↑ vy říkáte že fyzický trest NEMÁ místo ve výchově rodičů ↑*

MJ: *prosím já vás opravdu ↑ víte máte slovo tady prostě je to o tom aby vy ste si rychle vyměňovali názory já sem vám to všem říkala to sme u těch dětí no ↑*

PM (otec, odpůrce trestů): *prosím ↓*

MJ: *no a tak teď co ↑ a každému jsem vám to vysvětlovala vidíte ↑ individuálně ↑*

JČ (senátor): *dojde na to pane inženýre ↑ že nastavíte ruce a uvidíte ↓ (smích publika)*

MS (varhaník): *já se k tomu dostanu ↓ @ a z nich...*

MJ: *ale já sem vás prosila o DIALOG ano ↑ ne ↓ toto jsou monology ↓ takže reagujeme teď na to poslední co bylo řečeno ano ↑*

MS (varhaník): *jako na všechny @ na všechny řečníky ↑ nebo na všechny co tady mluvili přede mnou ↑ takhle to je odborná diskuze kde se bavíme o nulách teda myslím numerických v bance ↓*

4.1.1 Mezi moderátorčiny povinnosti rovněž patří představit v úvodní části pořadu účastníky diskuse. A právě k tomuto účelu vybírá velmi specifickou část jejich osobnostní struktury, na jejímž základě je pak diskutujícím přidělena určitá situační identita, již v průběhu celé dialogické výměny posilují, nebo se ji naopak snaží změnit a vyjednat si jiný, pozitivnější obraz:

(9) MJ: *rázná známá předsedkyně státního úřadu pro jadernou bezpečnost ↑*

MJ: *zapálený ekolog představitel organizace greenpeace ↓*

MJ: *a za vás veřejnost / otec dvou dětí který je přesvědčen že fyzické tresty do výchovy v ŽÁDNÉM případě nepatří a považuje je za selhání rodičů ↓*

MJ: *dokumentarista který podepsal petice proti církevním restitucím a dokonce i dopis přímo papeži ↓*

MJ: *NEJVĚTŠÍ český podnikatel v potravinářství který před několika dny založil iniciativu co je české to je dobré ↓*

MJ: *naopak polské potraviny nekupuje spotřebitel který DBÁ a preferuje zdravou výživu a životosprávu ↓*

4.2 Nejvýrazněji se v debatách obvykle daří prosadit politikům. Jedná se zpravidla o zkušené řečníky, kteří svá veřejná mediální vystoupení využívají jako součást vlastní prezentace, a jejich repliky, které by měly směřovat ke komunikačním partnerům, jsou ve skutečnosti adresovány především publiku a televizním divákům, o jejichž hlasy jim jde především. Zvolená strategie je pak velmi často ovlivněna především tím, zda patří k představitelům vládních nebo opozičních stran.

4.2.1 V debatě věnované vysokým cenám elektrické energie vystoupil jako jediný představitel politické reprezentace ministr průmyslu a obchodu. Zvolené téma je pro řadu diváků velmi citlivé a moderátorka hned v úvodu naznačila, že bude velmi nekompromisně zastupovat veřejné zájmy:

(10) MJ: *hezký večer milí diváci ↓ cena kterou platím za elektřinu je už NEHO-RÁZNÁ! ↑ přestože na světových trzích cena silové elektřiny klesá MY platíme čím dál víc ↓ proč je u nás elektřina dražší a dražší když jí navíc ještě vyrábíme tolik, že ji vyvážíme do zahraničí ↑ a jistě i vás ŠOKOVALO zjištění že kvůli špatně nastaveným dotacím na solární elektrárny které dotujeme MY všichni v platbách elektřiny tak jsme jako spotřebitelé zbytečně utratili DESÍTKY MILIARD korun ↓*

Pozvaný politik se do vysokých vládních funkcí začal prosazovat teprve nedávno, a proto opakovaně a cíleně zdůrazňuje především skutečnost, že se zákony, které ke vzniku současné situace vedly, nemá nic společného a že on sám aktivně usiluje o jejich změnu:

(11) MK (ministr průmyslu a obchodu): *pan ministr proti bojuje od té doby co přišel do úřadu ↓ pan ministr od začátku říká že celý ten zákon byl nesmysl ↓ on je ideologický nesmysl protože se rozhodlo podporovat nějaké věci v momentě kdy jejich TRŽNÍ uplatnění ještě nebylo možné a tím vlastně naprosto ignoruje ten trh (...) akorát my jsme se je rozhodli podle ideologie že budeme vyrábět jenom čistou energii podporovat v momentě kdy to ještě není tržně únosné ↓ a to že vy říkáte že byste nechtěli aby to někdo platil ↑ vždyť přece celý ten BYZNYS je od začátku postaven na tom že ho někdo musí platit a od začátku bylo jasné že tržně prodaná elektrika z tak drahých panelů které v té chvíli byly nebyla na tom trhu uplatnitelná ↓ to není žádné podnikání to je od začátku nastavený byznys který MUSÍ někdo dotovat ↓*

MK (ministr průmyslu a obchodu): *já.. já jsem u nastavení těch podmínek nebyl ↓ a tvrdím opakovaně že byly nastaveny ŠPATNĚ ↓ oni jsou..*

MK (ministr průmyslu a obchodu): *tak bych vám uměl odpovědět ↓ mně se velmi složitě obhajuje co dělala vláda Jana Fischera protože jsem v ní neseděl ↓*

MJ: *no dobře ↓ ale promiňte ↑ v té sněmovně tehdy byla i ods že ↑*

MK (ministr průmyslu a obchodu): *no počkejte ↑ ale já v té sněmovně neseděl kdy*

MJ: *ano ↓ to je pravda ↓*

MK (ministr průmyslu a obchodu): *jo ↑ já nemůžu být zodpovědný za všechny kroky ods které ods udělala za posledních patnáct let ↓ já mohu být zodpovědný...*

Politik, který byl do debaty pozván jako představitel vládní strany, a proto by měl její kroky především hájit, tak paradoxně vlastní komunikační strategii staví na tom, že se od jejích dřívějších rozhodnutí explicitně distancuje, a pozitivní tvář si snaží budovat neustálým zdůrazňováním faktu, že on je ve vrcholné politice nový, a odmítáním přijetí zodpovědnosti za její současný stav.

4.2.2 V odlišné situaci se ocitá senátor, který přišel do studia diskutovat o přijatelnosti fyzických trestů při výchově dětí a o možnostech trestního stíhání rodičů. Politik působil v ministerské funkci, po určitém čase ji ale musel opustit a v debatě již vystupuje jako představitel nevládní strany. Jeho situace je tedy usnadněna tím, že nemusí hájit žádná oficiální stanoviska a celou debatu vnímá především jako možnost sebe prezentace. V diskuzi vystupuje velmi neformálně, svými replikami se diváky snaží často pobavit a vedle profesní tváře ukazují i svoji tvář osobní a civilní:

(12) VM (dětská psycholožka): *no a vo tom chci mluvit* ↑

JČ (senátor): *je mnoho že ↑ je to výraz úzkosti ale já sem jenom chtěl říct / ale není to legrace víte ↑ já se trochu bavím protože mně OSOBNĚ já mám jenom čtyry děti jo ↑ takže @ a to poslední má sedmnáct let ale ale zdá se mi že já sem tady sice přišel ale že to je LEGRACE trochu jo a já vám hodně dávám za pravdu VÝCHOVA je základní povinností ale PRÁVEM těch rodičů / říká to listina základních práv a svobod a teď já nejsem proti Evropě ale ti eurohujeři tady ↑ ale možné i jindy kde to přijímali / podle mě jsou to hlupáci tak protože neznají život tak na VŠECHNO chtějí přijmout nějakou normu a VY když jste s tím dítětem šel pracovat vlastně nebo ho donutil aby to šel uklídit no tak to je dětská práce a za to byste měl taky sedět a víte co ↑*

MJ: *ne ↓ protože se chci bavit konkrétně a ne teoretizovat jako v senátu nezlobte se na mě ↓*

JČ: *ale my teď ale my teď neteoretizujem o ničem protože hrozí ta hrůza že JAKÝ-KOLI FYZICKÝ TREST u dítěte ať už je to pohlavek nebo něco jakékoliv sáhnutí na dítě tak bude zakázáno zákonem ↓*

MJ: *pane senátore ↑ ale my sme to tento OKRUH jestli to zakázat zákonem nebo ne již opustili ale nyní diskutujem o tom jak děti VYCHOVÁVAT my teď mluvíme o tom jak dítě vychovávat no ↑*

JČ: *no ale.....takže sme se všichni.....takže já sem rád.....ale.....no to je druhá věc ale takže sme se shodli že je nesmysl aby takový zákon přišel je to tak? ↑*

Politik, který nemusí ve studiu obhajovat nepopulární vládní opatření, je ve svých replikách osobnější, jeho projev je uvolněnější a objevují se v něm i výrazy, které nejsou běžnou součástí oficiálních veřejných prohlášení.

4.2.3 Velmi výrazně se charakter diskuze proměňuje v situaci, kdy se ve studiu ocitají dva politici obhajující protichůdná stanoviska:

(13) RJ (poslanec a čestný předseda Věcí veřejných): já jsem překvapen že v něčem souhlasím / a sice mělo se to udělat už dávno ↓ je to naprosté selhání těch kteří byli v politice dvacet let a kdyby se to bylo udělalo dávno tak to bylo za ceny jako ostatní restituenti a nikoli za ty nadhodnocené ceny který jsou to dneska ↓ a nebyla by ta možnost že teď budou žalovat všichni restituenti kteří dostali předrevoluční ceny v těch vrácenejch věcech že církev má NÁSOBKY a násobky ↓ a můžeme tady skončit na DESÍTKÁCH soudních procesů na stovkách soudních procesů / čili ano devadesát jedna za ceny tehdy platné ↓

SP (předseda ústavně právního výboru, poslanec TOP 09): jedna reakce na pana předsedu Johna já jsem rád že říkáte že se to mělo udělat už dávno ↓ ale vy jste tvrdil svého času že se to mělo že na to stát má ještě roky ↓ vám se podařilo díky vašim vyjádřením proniknout i do análů ústavního soudu a ústavní soud v jednom nálezu z dvaadvacátého druhý dva tisíce jedenáct řekl na vaši větu která zněla toto není věc kterou je třeba vyřešit v řádu několik měsíců máme na to roky / tak PRÁVĚ tehdy už ústavní soud řekl a zdůraznil že náprava toho stavu musí být urychlená a nelze ji odkládat / já jsem rád že jste změnil názor ↓

MJ: prosím vás pěkně ↑ já bych teď

RJ (poslanec a čestný předseda Věcí veřejných): já jsem tedy překvapen ↓ kde jsem tohle řekl prosím vás? ↑

SP (předseda ústavně právního výboru, poslanec TOP 09): to jste to pronikl do análů ústavního soudu ↓

RJ (poslanec a čestný předseda Věcí veřejných): kde jsem TO ŘEKL? ↑

SP (předseda ústavně právního výboru, poslanec TOP 09): řekl jste to je tady citace na rozhlasu / podívejte se na nález jedna ús dvacet jedna šedesát šest lomeno

MJ: no tak prosím vás ↑

RJ (poslanec a čestný předseda Věcí veřejných): vy jste totiž minule v parlamentu řekl že jsem hlasoval pro a já jsem hlasoval proti ↓ lhal jste prokazatelně ↓ takže já nevím jestli jsem to neřekl na něco úplně jiného protože vy máte strach z té zlodějný i o půlnoci ↓

Oba politici byli pozváni k diskusi o sporném a mnohými odmítaném zákonu o restitucích církevního majetku. Moderátorka od počátku zdůrazňuje, že se v této otázce jedná o značný objem peněz, a tak ani jeden z politiků nechce před televizními diváky ztratit tvář a přiznat nějaké pochybení. Zejména opoziční politik se chce prezentovat jako velmi nekompromisní a tvrdý obhájce zájmů daňových poplatníků, často vede osobní útok směřující na ostatní komunikanty a svým prohlášením dává užitím expresivních vyjádření silný emoční náboj:

čili je to zpackaný zákon; nemůžeme zkontrolovat, co bude zešvindlováno; pan Kalousek slíbil, že (...) to nepude z kapes daňových poplatníků; vláda způsobila takovej maglajs. Argumentaci staví na opakovaném zdůrazňování skutečnosti, o jak velkou sumu peněz se zde jedná, a svá vyjádření formuluje lapidárním, „lidovým“ jazykem. Naopak obhájce nepopulárního vládního opatření buď dopady navrhovaných opatření bagatelizuje (peníze, o kterých hovoříte, jsou do jisté míry kapkou v moři státního rozpočtu), nebo se debatu snaží udržet v mezích věcné argumentace a jeho repliky mají charakter odborné profesní rozpravy:

(14) SP (předseda ústavně právního výboru, poslanec TOP 09): já vám na to ... já vám na to odpovím ↓ myslím si že to můžeme pochopit všichni podívejte se ↑ podle zákona který je napsán a je platný v paragrafu šestnáct je uvedeno že v těch SMLOUVÁCH se musí církev zavázat že tímto majetkovým vyrovnáním jsou veškeré jejich nároky vypořádány ↓ to znamená PŘEDTÍM než bude vydáván ten majetek tak je přece daleko lepší aby stát měl jasnou garanci od církví že nebudou chtít nic víc než to / co podle zákona jim přísluší ↑ NECHTĚ je to nejdříve napsáno v těch platných smlouvách a potom nechť se vydává navíc ten zákon umožňoval...

4.3 Pořad *Máte slovo* se od ostatních politických interview liší tím, že mezi diskutujícími hosty nejsou pouze politici, ale také odborníci na danou tematiku. I oni ovšem do studia přicházejí hájit vlastní profesní zájmy a při prosazování názorů volí různé komunikační strategie.

4.3.1 Poměrně časté jsou případy, kdy odborník vystupuje jako skutečný profesionál, svůj názor staví na věcných argumentech a jeho vyjádření mají až odborný charakter:

(15) DD (předsedkyně SÚPJB): elektřiny je tu opravdu díky obnovitelným zdrojům protože cena na burze se odvíjí od co nejnižších variabilních nákladů ↓ nejnižší variabilní náklady má co ↑ vítr fotovoltaika jádro staré uhelné elektrárny v pořadí jak za sebou následují ↓ takže ZÁVĚREČNÁ cena ta která určuje cenu na burze O HRŮZO ↑ je dneska cena kilowatt hodiny z jaderné elektrárny ↓ tak to být NEMÁ a přivede to Evropu do velkého problému ↓(...)

Způsob vyjadřování se mění v situaci, kdy je před publikem potřeba obhájit méně populární stanoviska nebo opatření. Pokud přizvaný profesionál hájí vlastní osobní zájmy, i do jeho vyjadřování začnou pronikat prvky stylizované lidovosti a začne být evidentní snaha vyjednat si pro tuto konkrétní situaci identitu člověka „z lidu“, někoho, kdo rozhodně nestojí proti obecným zájmům. Tato strategie je například velmi nápadná v replikách předsedkyně fotovoltaické prů-

myslové asociace. Moderátorka se v debatě věnované vysokým cenám energie snaží najít viníka současné situace a nikdo z pozvaných hostů nechce přiznat zodpovědnost za neustálé zdražování elektřiny. Několikrát se v debatě objeví zmínka o povinnosti odběratelů platit i za podporu obnovitelných zdrojů:

(16) ZM (předsedkyně Česká fotovoltaické průmyslové asociace): nám se to taky nelíbí ↓ my sme si to nevymysleli jako ↓ jako ty podnikatelé a domácnosti ty lidi / prostě český stát když to tak řeknu tady přijal určité závazky k evropské unii ↓ rozhodl se že tady bude vyrábět určitou část energie z obnovitelných zdrojů a protože to nechtěl dotovat ze státního rozpočtu tak si řekl hele pojďte občane dejte do toho soukromé prostředky a já vám garantuju že se vám to za patnáct let vrátí s nějakým ziskem ↓ my sme si NEVYMYSLELI a rozhodně bysme nechtěli aby to platili spotřebitelé určitě ne ↓

V relaci věnované kvalitě potravin se mezi pozvanými hosty objevil i podnikatel v potravinářském průmyslu. Možnost vystoupení ve veřejném prostoru pak využil k propagaci vlastní firmy, na televizní diváky se tedy snažil zapůsobit především jako poctivý a solidní podnikatel a svou vlastní strategii postavil na ohrožování pozitivní tváře svých konkurentů:

(17) AB (podnikatel v potravinářství): (...) pan neříká pravdu stačí si nalistovat na seznamu závadné potraviny a DEVADESÁT procent vrácených dodávek potravin do Čech sou polské / minulý rok to bylo dva a půl miliónů kusů vajec bylo to minimálně osmnáct zásilek drůbežího masa krutí maso byly to závadné sušená vaječná směs paštike bylo to kyselina mravenčí v kyselých okurkách a tak dále takže já myslím že my máme velice kvalitné potraviny my máme V CELÝ Evropě nemali sme žádný skandál i v Německu byl dioxinový skandál dneska máme skandál...

I ve vyjádřeních mluvčích, kteří ve sledovaných komunikačních událostech vystupují především jako představitelé vlastní profese, můžeme tedy sledovat změnu komunikačních strategií v závislosti na tom, zda se diskuze týká nějakého odborného problému, nebo zda jsou mluvčí motivováni potřebou obhájit vlastní osobní zájmy. Vystoupení ve veřejném prostoru pak začnou vnímat jako možnost vyříkat si otevřeně otázku se svým profesním konkurentem, jejich strategie začíná být útočná a užité výrazové prostředky směřují k ohrožení tváře komunikačního partnera:

(18) AB (podnikatel v potravinářství): a proč říkáte že Česko je krajina podvodníků? ↑ jak si to dovolujete vůbec? ↑ jako že ↑my sme podvodníci no dovolte

↑ já nejsem žádný podvodník.....já tady poctivě podnikám

↓ platím daně a zaměstnávám lidi ↓

FJ (zastánce polských potravin): ale je ale je/ dyť proč si budeme nalhávat ale nebudeme si nalhávat přece nežijeme tu jak v faře poslouvejte já neříkám že vy ste zrovna podvodník tak čemu se chytáte slov↑

AB (podnikatel v potravinářství): tak proč říkáte že Česko je krajina podvodníků?

↑

FJ (zastánce polských potravin): já vám nabízím klobásku z Polska pěkně z vepřového vy to potřebujete vidíte a už sme u toho ↑

AB (podnikatel v potravinářství): ale ne jděte s tím já to nejím ty vaše sračky ↓

4.3.2 Vedle odborníků dostávají prostor k vyjádření vlastních názorů i hosté „z lidu“, kterých se řešený problém sice nějak týká, nejsou ale představiteli větších institucí nebo organizací a ve studiu mají zastupovat názory diváků. Tito mluvčí si opět v debatě snaží vyjednat situační identitu, jejíž přijetí se stává součástí komunikační strategie a slouží k podpoření prezentovaného názoru.

V relaci věnované restitucím církevního majetku navrhovaný zákon podpořili katechistka a varhaník a proti němu vystoupil nezávislý dokumentarista. Všichni tři hosté ze své osobnostní struktury vědomě akcentují právě tu součást, jíž by mohli dodat vážnost vlastním stanoviskům. Katechistka prakticky ve všech svých replikách zdůrazňuje duchovní přístup, pozitiva charitativní činnosti, lidskost v jednání s ostatními apod.:

(19) PŠ (katechistka): já opravdu zase musím říct to že budu mluvit trochu jinak než o těch miliardách ↓ protože @ jako já patřím třeba zrovna mezi CHUDÉ lidi ↓ a mě zajímá opravdu to co pro mě člověk udělá / to znamená já mám takovou opravdu zkušenost s tím že mně církev pomohla ne to že mně dala náké PENÍZE ale pomáhala MNĚ právě v existencionální oblasti prostě v hledání smyslu života ↓ a to si myslím že je jedna z nejdůležitějších věcí protože když se podíváme třeba opravdu na tisíc let naší země ke které mám velkou úctu (...)

Mluvčí obhajuje finanční a majetkové nároky církve opakovaným zdůrazňováním skutečnosti, že získání těchto prostředků není cílem, ale pouze prostředkem pro vykonávání důležitějších aktivit orientovaných na duchovní život. Druhý z pozvaných hostů, profesí varhaník, si pro debatu volí identitu nepoučeného laika, který nemůže ze své pozice ovlivnit takto významná rozhodnutí, měl by je proto jednoduše přijmout a věřit tomu, že velké instituce, jako například stát, dokáží zajistit správný chod věcí. Jinou strategií pak volí odpůrce navrhovaného zákona. Dokumentarista vystupuje z pozice běžného občana, který si uvědomuje, že stát musí zodpovědně zajis-

tit chod všech oblastí veřejného života. Vystupuje tedy jako rozumný hospodář, člověk, který používá zdravý selský rozum a kterému je jasné, že pokud se takto velké prostředky přesunou právě církvím, někde jinde budou nutně chybět:

(20) MS (varhaník): *já nejsem od toho abych posuzoval či dokonce soudil ↓ najdou se bezdomovci pod mostem a tak ↓ jsou věci který neumíme řešit a tak podobně a tady by měla být jistota státu lidí ve stát ve kterém žijou kde platějí daně a to si myslím že se míchají že...*

VD (dokumentarista): *přesně souhlasím naprosto..... ano přesně tak ↓ pane Strejci ↑ tohleto vám podepíše každej to je velmi správný co říkáte ↓ musím vám říct že moje vystupování proti CÍRKVI a proti týhleť zlodějně co se odehrává to není vystoupení proti věřícím ↓ já si hluboce vážím a obě dvě rodiny ze strany mý manželky a máho bratra jsou hluboce věřící lidé jsou to hodní lidé pracovití bezvadně vychovávají děti vážím si jich MŮJ odpor je proti zlodějně která se tady hlásáním toho že tedy je to pro věřící se odehrává tady se odehrává tunel ↓*

MS (varhaník): *ty miliardy... tady se pořád straší s těma miliardy které se vrací po desetiletích ↓*

VD (dokumentarista): *tamhleten pan poslanec pro něj s dalšíma se sto jedním poslancem zved ruku pro tento tunel ↓ vytunelovat VEREJNÝ peníze který něčemu sloužily a teď budou složit něčemu úplně jinému já vás upozorňuju že to nebude sloužit jenom jenom pastorační činnosti jenom charitě já vás ujišťuju nebude! ↓ (potlesk)*

MJ: *tak paní Štěpánová ↑ chce reagovat...ano ↑*

Závěr: Analýza mediálních rozhovorů ukázala, že průběh i výsledná podoba dialogu je sice ovlivněna cíli, se kterými mluvčí do komunikace vstupují a jichž se snaží dosáhnout, současně ale potvrdila, že rozhodně ne všechny dialogické výměny jsou budovány za současného působení kooperačních principů. V asymetrických mediálních dialozích orientovaných především na televizního diváka přestávají platit kooperační i zdvořilostní principy a jako velmi výrazná se prosazuje tendence maximalizovat v rozhovoru vlastní zisk a naopak co nejvíce posílit ztrátu komunikačního partnera. V takovýchto rozhovorech pak probíhá poměrně tvrdé a nekompromisní vyjednávání o pozice spojené se snahou vybudovat si pro danou komunikační událost co nejvhodnější situační identitu, jejímž přijetím by komunikanti mohli podpořit prezentaci nebo obhajobu vlastních názorů.

Literatura

- BROWN, P. – LEVINSON, S. C. (1987). *Politeness: Some universals in language usage*. Cambridge.
- CULPEPER, J. (1996). Towards an anatomy of impoliteness. *Journal of Pragmatics*. 25, 1996, s. 349–367.
- ČMEJRKOVÁ, S. – HOFFMANNOVÁ, J., eds. (2011). *Mluvená čeština: hledání funkčního rozpětí*. Praha.
- GOFFMAN, E. (1967). *Interaction ritual*. Chicago.
- HIRSCHOVÁ, M. (2006). *Pragmatika v češtině*. Olomouc.
- HIRSCHOVÁ, M. (2009). Vhodnost (appropriateness) jako pragmatická kategorie. In: ULÍČNÝ, O., ed. *Eurolingua & Eurolitteraria 2009*, Liberec, s. 9–16.
- HIRSCHOVÁ, M. (2010). Nezdrořilost jako pragmalingvistický fenomén. *Linguistica Brunensia* 58, č. 1–2, s. 273–285.
- MÜLLEROVÁ, O. – HOFFMANNOVÁ, J. – SCHNEIDEROVÁ, E. (1992). *Mluvená čeština v autentických textech*. Jinočany.
- SPENCER-OATEY, H. (2007). Theories of identity and the analysis of face. *Journal of Pragmatics* 39, s. 639–656.
- TRUBAČOVÁ, L. A. (2011). Koncept tváre a concept ega v teórii jazykovej zdvorilosti. In: ORGOŇOVÁ, O. *Jazyk a komunikácia v súvislostiach III*. Bratislava, s. 78–85.

Seznam užitých značek:

↑ ↓	klesavý, popř. stoupavý intonační průběh
?	otázkový intonační průběh
/	pauza
:	prodloužená výslovnost
@	hezitační zvuk
MY	důraz

tak čemu se chytáte slov překrývání replik komunikačních partnerů

Identity of communicants in certain type of political interview in the media

The author analyses the material and states that course and final character of dialogues is although influenced by the speaker's initial aims, but in the same time is visible that not all of the dialogues are constructed using simultaneous principles of cooperation. Well-marked is speaker's tendency to enforce and to maximalize the own profit from the dialogue, and to make a loss of image on the side of partner in the communication.

Mgr. Jindřiška Svobodová, Ph.D.
Katedra bohemistiky
Filozofická fakulta
Univerzita Palackého
Křížkovského 10
77180 Olomouc
jindriska.svobodova@upol.cz